

Геращенко Неля Миколаївна,
викладач вищої категорії, старший викладач
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

МЕТОД ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Розвиток сучасного суспільства та науково-технічний прогрес підвищили вимоги до підготовки фахівців та їхньої професійної компетентності. Сьогодні ринок праці особливо зацікавлений у творчих підходах до виконання професійних завдань, здатності до саморозвитку та професійної компетентності на додачу до знань, умінь і навичок, набутих під час навчання.

Майбутні майстри виробничого навчання, випускники коледжу, мають бути конкурентоспроможними, адаптивними та проактивними в умовах, що постійно змінюються.

Підготовці на зазначеному рівні сприяє використання педагогом найбільш ефективних інноваційних методик в освітньому процесі. Як свідчить практика, упровадження проблемного навчання ефективно сприяє розвитку особистості студента, його активності та особистісному становленню. Вирішення професійних проблемних ситуацій є основою для самореалізації молодих фахівців у житті.

Використання інтерактивних методів вимагає певної підготовки як для викладачів, так і для здобувачів освіти. Тому починати краще використовуючи найпростіші форми.

Підготовка за допомогою проблемних ситуацій навчає майбутніх майстрів виробничого навчання вирішувати несподівані та непередбачувані ситуації, аналізувати та розвивати своє логічне мислення, звикати до пошуку власних дій. Розв'язання проблемних задач під час професійної підготовки також сприяє розвитку вольових, інтелектуальних та емоційних якостей, важливих для педагога.

Проблемні ситуації можливо використовувати на будь-якому етапі уроку: перевірка домашнього завдання, актуалізація опорних знань, вивчення нового матеріалу, повторення й закріплення нових знань і в якості домашнього завдання.

Формування проблемних завдань і задач може відбуватися на основі власного досвіду студентів та освітньої практики, а майстер виробничого навчання може використовувати інформацію з інтернету, періодичних видань, спеціальної довідкової літератури та методик.

Проблемні ситуації породжуються проблемними завданнями, вправами та проблемними запитаннями. Проблемні запитання, як і проблемні завдання, є характеристикою об'єкта мислення. Однак між ними є відмінності. Структура проблемного завдання характеризується трьома елементами: даними (умовами), вимогами та невідомими. Питання може, з одного боку, входити в структуру проблемної задачі й виконувати функцію її вимог, а з іншого – бути відносно самостійною формою мислення, як самостійне проблематизоване твердження, що вимагає відповіді [1].

М. Фіцула вважав, що завдання стає пізнавальною проблемою тоді, коли воно вимагає роздумів над проблемою, викликає пізнавальний інтерес здобувача освіти й спирається на попередній досвід і знання, засновані на принципах сприйняття [4].

Автор розділив навчальні проблеми за такими ознаками:

- за сферою і місцем виникнення: навчальні (виникають у межах одного предмета й розв'язуються засобами і методами цього предмета); міжпредметні (виникають у навчальному процесі внаслідок міжпредметних зв'язків або зв'язків навчання з життям і розв'язуються методами різних предметів); класні (виникають безпосередньо на уроці); позаурочні (виникають у процесі виконання домашнього завдання, у життєвому досвіді здобувачів освіти);

- основний навчальний матеріал (активізує пізнавальну діяльність щодо всього навчального матеріалу) та допоміжний навчальний матеріал (крок за кроком вирішує проблеми основного навчального матеріалу) залежно від їхньої ролі в навчальному процесі;

- залежно від ролі в освітньому процесі: основні (активізують пізнавальну діяльність щодо всього матеріалу заняття) і допоміжні (для поетапного вирішення основної проблеми);

- за способом розв'язання: фронтальні, групові та індивідуальні.

Р. Мільруд, класифікуючи проблемні завдання, розподіляє їх на чотири типи [3]:

- поведінкові завдання – такі, що передбачають обговорення та вибір дій у проблемних ситуаціях;

- морально-етичні завдання – передбачають аналіз різних морально-етичних питань [4];

- проблемні завдання, у яких розглядаються варіанти вирішення соціальних і політичних проблем;

- дослідницькі завдання, що включають аналіз наукових проблем.

Використовуючи методіку проблемного навчання, майстру виробничого навчання необхідно розрізнити поняття проблемного викладання та проблемного навчання. Проблемне викладання – це діяльність педагога з постановки навчальних проблем, створення проблемних ситуацій, організації навчання здобувачів освіти, формулювання та розв'язання навчальних завдань із метою поглибленого засвоєння учнями нових знань, умінь і навичок та формування творчих здібностей [2].

Проблемне навчання – це така організація навчальних занять, за якої під керівництвом педагога створюються проблемні ситуації, що активно і самостійно опрацьовуються учнями з дозволу майстра виробничого навчання, що призводить до творчого засвоєння професійних знань, умінь і навичок та розвитку розумових здібностей [4].

Проблема – це запитання або задача, розв'язання якої невідоме здобувачеві освіти, але він має знання й навички для пошуку теоретичного обґрунтування або знає, як її реалізувати на практиці.

На основі навчальної проблеми створюється проблемна ситуація. Проблемна ситуація – це ситуація, у якій виникає невідповідність між наявними в учня знаннями та вміннями й неможливістю використати їх для пояснення нових фактів і явищ або для вибору правильного способу практичної діяльності.

Проблемні ситуації відображають практичну діяльність майбутніх майстрів виробничого навчання, допомагають усвідомити здобувачам освіти себе самих як суб'єкта навчальної діяльності, передбачити способи й результати розв'язання проблеми в нетипових і нестандартних ситуаціях, розкрити творчий потенціал учня як особистості.

Список використаної літератури

1. Акімова О. В. Теоретико-методичні засади формування творчого мислення майбутнього вчителя в умовах університетської освіти: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2010.
2. Козак Л. В. Професійно-орієнтовані форми навчання у підготовці фахівців туризму. Педагогічний процес: теорія та практика (1). С. 68-78. ISSN2078-1687
3. Нікуліна А. С., Молчанов В. М., Верченко Н. В., Торба Ю. І. Основні аспекти педагогіки профтехосвіти: навчальний посібник. Донецьк: ДІПОПП, 2006. 296 с.
4. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ: Вид. центр «Академія», 2002. 528 с.